

ROLUL DISCIPLINEI „EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE” ÎN PREGĂTIREA TINERILOR PENTRU VIAȚA ÎN COMUNITATE

Valentina URSU,

dr. în istorie, conf. univ.,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Republica Moldova,

ursuvalentina@yahoo.com

Summary

As a result the development of curricular policies in the republic of Moldova, in 2018 the discipline Civic education, which was part of the educational process in pre-university education in cl. V-XII, was reconceptualized and renamed Education for Society, based on the Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education.

The disciplinary curriculum in Education for society focuses on psycho-centric approaches, which focus on the student with his particularities and needs, his own pace of learning and development and the socio-centric approach, focused on assuming the values of democracy, human rights, the rule of law and cultural diversity.

Education for society is a very important field that must be achieved in the educational institution and use the potential offered by both formal education and informal and non-formal education. The acquisition of skills for life society is a dynamic process, because people are constantly experiencing new and different contexts, analyzing and planning others. But, the actions of the school are to be supported by the other educational factors: family, media, public association, political parties, national, ethnic and local community. Only in this case will the efforts of educational institutions be effective in shaping the environment conducive to education for independent living in a democratic society.

Keywords: *education for society, curriculum, democratic citizenship, human rights, community policy.*

Ca urmare a dezvoltării politicilor curriculare în Republica Moldova, în anul 2018 disciplina „Educație civică”, ce a fost parte a procesului educațional în învățământul preuniversitar în clasele a V-a – a XII-a, a fost reconceptualizată și redenumită „Educația pentru societate”, având la bază Carta

Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului¹.

Acest document încurajează includerea educației pentru cetățenie și drepturile omului în curriculumul pentru educația preșcolară, învățământul general și profesional. Domeniul dat al educației se concentrează, în primul rând, asupra drepturilor, responsabilităților și participării active, în relație cu dimensiunea civică, politică, socială, economică, juridică și culturală a societății. În al doilea rând, are în vedere spectrul mai larg al drepturilor și libertăților fundamentale în fiecare aspect al vieții oamenilor. Aceste domenii educaționale pot fi integrate în mai multe discipline școlare, dar rolul dominant îi revine cursului „Educația pentru societate”.

Noua disciplină este una obligatorie în aria curriculară *Educație socio-umanistică* și a fost introdusă eșalonat. În anul de studii 2018-2019 în cl. a V-a și a X-a, în anul de studii 2019-2020 ea s-a realizat în cl. V-VI și a X-XI, iar în anul de studii 2020-2021 – în clasele a V-VII și a X-XII².

Conform Codului Educației al Republicii Moldova³, idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în „formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate”.

Curriculumul la „Educația civică” (2010) specifică: „disciplina Educație civică se profilează ca un demers complex, ale cărui *dimensiuni* – educație pentru identitate, educație pentru valorile naționale și general-umane, educație pentru democrație și civism, educație pentru promovarea sănătății fizice și psihice, educație pentru creștere personală și carieră, – se înscriu într-o nouă paradigmă, care își propune extinderea cadrului problematic al școlii și al familiei către mediul socio-cultural”⁴ și are ca scop „...formarea calităților cetățeanului activ și responsabil, promotor al valorilor naționale,

¹ *Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului* (în limba română). Strasbourg, 2010.

² *Planul cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2019-2020*, aprobat prin ordinul MECC nr. 321 din 29 martie 2019; *Planul cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2019-2020*, aprobat prin ordinul MECC nr. 396 din 06 aprilie 2020.

³ *Codul Educației al Republicii Moldova*. Legea nr. 152 din 17 iulie 2014.

⁴ *Educație civică. Curriculum pentru învățământul gimnazial, clasele a V-a a IX-a*. Chișinău, 2010, p. 3; *Educație civică: Curriculum pentru cl. a 10-a a 12-a*. Ch.: Î.E.P. Știința, 2010, p.3.

general-umane și democratice, capabil să-și asume responsabilitatea pentru propriul destin și destinul comunității”⁵, Curriculumul la disciplina „Educația pentru societate” (2018) continuă unele domenii ale precedentei discipline, dar stabilește drept scop „dezvoltarea la elevi a competențelor pentru o cultură democratică”⁶.

Demersul educațional la „Educația pentru societate” derivă din angajamentele asumate de către Republica Moldova și recomandările privind educația în domeniul cetățeniei, drepturilor omului, educației interculturale, stipulate în următoarele documente:

- *internaționale*: Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), Convenția cu privire la Drepturile Copilului (1989), Observațiile finale ale Comitetului pentru Drepturile Copilului (2017);
- *europene*: Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010), Declarația Finală a celei de-a 25-a sesiuni a Conferinței Permanente a Miniștrilor Educației din cadrul Consiliului Europei (2016) și Cadrul de Referință al Competențelor pentru o Cultură Democratică (Consiliul Europei, 2018);
- *naționale*: Codul Educației al Republicii Moldova (2014), Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 (2014), Standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului (2013).

Disciplina este fondată pe următoarele *principii*: axiologic, al relevanței, educației centrate pe elev, coerenței intra-, interdisciplinare și intra-, intercurriculare, învățării active și bazate pe sarcini, luării în considerare a opiniei copilului, asigurării unui mediu educațional sigur, protectiv și inclusiv, compatibilizării curriculumului național cu experiențele și practicile statelor europene.

Curriculumul disciplinar la „Educația pentru societate” se axează pe abordările psihocentrice, care au în centrul atenției elevul cu particularitățile și nevoile sale, ritmul propriu de învățare și dezvoltare și pe abordarea sociocentrică, focalizată pe asumarea valorilor democrației, drepturilor omului, statului de drept și diversității culturale.

Curriculumul vizează un proces complex de formare a competențelor pentru o cultură a democrației, valorificând următoarele concepte-cheie:

⁵ *Ibidem*, p. 4.

⁶ *Curriculum Educație pentru societate pentru treapta gimnazială (clasele V-IX)*. Chișinău, 2018.

identitate; diversitate și pluralism; responsabilitate; conflict și comunicare; reguli și lege; guvernare; egalitate; drepturi și libertăți; mass-media. De asemenea, curriculumul propune dezbaterile unor subiecte actuale și controversate, inclusiv: viziunile radicaliste, corupția și integritatea, populismul, știrile false, cetățenia online, propaganda și manipularea, apatia cetățenilor de a se implica în viața publică/politică etc.

Astfel, Consiliul Europei a elaborat un Cadru general al competențelor pentru o cultură democratică care sunt integrate în cursul „Educația pentru societate”. Disciplina contribuie explicit la realizarea idealului educațional prin valorificarea cadrului european, constituit din 20 de competențe pentru o cultură democratică⁷, considerate competențe specifice ale disciplinei, grupate convențional în 4 componente de bază: 1) valori; 2) atitudini; 3) abilități; 4) cunoștințe și înțelegere critică.

Tabel: *Competențe pentru o cultură democratică*. Sursă: Cadrul de Referință al Competențelor pentru o cultură democratică. Consiliul Europei, 2018. www.coe.int/competences Vizitat: 24.03.2020.

⁷ *Cadru de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Volumul I. Context, concepte și model de competențe. Consiliul Europei, 2018. www.coe.int/competences; *Cadru de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Volumul II. *Descriptori de competență pentru cultură democratică*. Consiliul Europei, 2018. www.coe.int/competences Vizitate: 24.03.2020.

În continuare, vom analiza acest tabel, determinând aportul disciplinei „Educația pentru societate” la formarea competențelor pentru o cultură democratică în societatea contemporană.

VALORI

Un accent deosebit la disciplina „Educația pentru societate” este pus pe afirmarea valorilor democratice. Următoarele categorii de valori sunt foarte importante pentru pregătirea tinerilor:

- *Demnitatea umană.* Această valoare se bazează pe convingerea generală că toate ființele umane au aceeași valoare, sunt egale în demnitate, au dreptul la același respect și la același set de drepturi umane și libertăți fundamentale și trebuie tratate corespunzător.
- *Diversitatea culturală.* Valoarea respectivă se sprijină pe convingerea generală că alte afilieri culturale, variabilitatea și diversitatea culturală și pluralismul perspectivelor, viziunilor și practicilor trebuie privite pozitiv, apreciate și protejate.
- *Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și supremației legii.* Acest set de valori se bazează pe convingerea generală că societățile trebuie să funcționeze și să fie guvernate prin procese democratice care respectă principiile justiției, echității, egalității și supremației legii.

ATITUDINI

Cel de-al doilea domeniu spre care este orientat procesul de formare a competențelor ce și-au găsit locul în disciplina „Educația pentru societate” sunt atitudinile.

Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii reprezintă o atitudine față de oamenii percepuți ca având alte afilieri culturale decât cele proprii sau față de convingeri, viziuni asupra lumii și practici care diferă de cele ale propriei persoane. Implică sensibilitate față de acestea, curiozitate în legătură cu ele și disponibilitate pentru a relaționa cu alte persoane și alte perspective asupra lumii.

Respectul – o altă atitudine – constă din considerarea pozitivă și stima pentru cineva sau ceva, bazându-se pe convingerea că au importanță, merit sau valoare intrinsecă. Respectul pentru alte persoane, percepute ca având alte afilieri sau convingeri culturale, opinii sau practici diferite decât

ale propriei persoane este vital pentru un dialog intercultural eficient și pentru cultura democrației.

Cea de-a a treia atitudine spre care sunt orientate acțiunile la cursul „Educația pentru societate” este *spiritul civic*, important în contextul rolului disciplinei în Curriculumul general. El este o atitudine față de o comunitate sau un grup social din care face parte persoana, care este mai larg decât propriul cerc imediat al familiei și prietenilor. Aceasta implică sentimentul de apartenență la comunitatea respectivă, conștientizarea altor oameni în comunitate, conștientizarea efectelor acțiunilor propriei persoane asupra acestor oameni, solidaritate cu alți membri ai comunității și sentimentul datoriei civice față de comunitate.

Încă o atitudine este *responsabilitatea*. Responsabilitatea este o atitudine față de propriile acțiuni. Aceasta mai implică formarea intențiilor de a acționa într-o manieră adecvată moral, realizarea conștientă a acelor acțiuni și responsabilizarea propriei persoane pentru rezultate.

Autoeficacitatea este o atitudine față de sine. Ea implică convingerea pozitivă în propria capacitate de a realiza acțiuni necesare pentru atingerea anumitor scopuri și încrederea că persoana poate înțelege probleme, poate selecta metode potrivite pentru îndeplinirea sarcinilor, poate trece cu succes peste obstacole și poate face o schimbare în lume.

Toleranța la ambiguitate este o atitudine față de situațiile care sunt nesigure și se supun multiplelor interpretări conflictuale. Implică evaluarea acestui gen de situații într-un mod pozitiv și capacitatea de a le face față constructiv.

ABILITĂȚI

Al treia component al acțiunilor pentru formarea competențelor pentru o cultură democratică îl reprezintă abilitățile. Potrivit cercetătorilor în domeniu, există 8 grupuri de abilități, care sunt absolut necesare pentru participarea la o viață democratică.

Învățarea autonomă. Abilitățile de învățare autonomă sunt deprinderile de a urma, a organiza și a evalua propria învățare în conformitate cu necesitățile personale, în mod independent, fără a fi îndemnat de alții.

Gândirea analitică și critică. Abilitățile de gândire analitică și critică sunt deprinderile necesare pentru a analiza, a evalua și a face judecăți

despre materialele de orice fel (texte, argumente, interpretări, probleme, evenimente, experiențe etc.) într-un mod sistematic și logic.

Ascultarea și observarea. Abilitățile de ascultare și observare sunt necesare pentru a observa și înțelege ce se spune și cum se spune și pentru a observa și înțelege comportamentul non-verbal al altor persoane.

Empatia. Empatia este un set de abilități necesare pentru a înțelege și a se conecta la gândurile, convingerile și sentimentele altor oameni și pentru a vedea lumea din perspectiva altor oameni.

Flexibilitatea și adaptabilitatea. Aceste abilități ne ajută la orientarea propriilor gânduri sau comportamente, astfel încât persoana să poată răspunde eficient și corespunzător la noi contexte și situații.

Abilitățile lingvistice, comunicative și plurilingve. Aceste abilități sunt necesare persoanei pentru a comunica eficient și potrivit cu alții care vorbesc aceeași sau altă limbă și pentru a acționa ca mediator între vorbitorii de diferite limbi.

Cooperarea. Abilitățile de cooperare sunt deprinderile utile cetățenilor pentru a participa cu succes în activități comune și pentru a-i încuraja pe alții să coopereze, în vederea atingerii scopurilor grupului.

Soluționarea conflictelor. Abilitățile de soluționare a conflictelor sunt cele ce ajută persoanei a aborda, a gestiona și a rezolva conflicte într-o manieră pașnică, prin orientarea părților implicate în conflict către soluții optime, acceptabile pentru toți.

CUNOȘTINȚE ȘI ÎNȚELEGERE CRITICĂ

Cunoștințele constituie informațiile pe care le posedă o persoană, iar *înțelegerea* este conștientizarea și aprecierea sensului. Diferitele forme de cunoaștere și înțelegere critică care sunt necesare pentru o cultură democratică se încadrează în trei seturi principale, după cum urmează:

Competența *Cunoașterea și înțelegerea critică a propriei persoane* include cunoașterea și înțelegerea critică a propriilor gânduri, convingeri, sentimente și motivații și a propriilor afilieri culturale și perspective asupra lumii. Iar, *cunoașterea și înțelegerea critică a limbii și comunicării* cuprinde cunoașterea și înțelegerea critică a convențiilor sociale adecvate verbale și non-verbale care funcționează în limba/limbile vorbite de persoană, a efectelor pe care le au diferite stiluri de comunicare asupra altor oameni și a felului în care fiecare limbă exprimă într-un mod unic anumite sensuri culturale împărtășite.

Examinând competența *Cunoașterea și înțelegerea critică a lumii*, constatăm că aceasta cuprinde un volum larg și un complex de cunoștințe și înțelegere critică într-o varietate de domenii, incluzând politica, legile, drepturile omului, culturile, religiile, istorie, media, economiile, mediul și durabilitatea.

Competențele examinate sunt dezvoltate prin intermediul abordărilor centrate asupra procesului de învățare, precum și prin conținuturile învățării. Printre acțiunile orientate spre procesul de învățare menționăm: modelarea într-un mod democratic a atitudinilor și comportamentelor, organizarea democratică a proceselor în clasă, învățarea prin cooperare etc.

Dintre competențele ce se formează în cadrul disciplinei „Educația pentru societate” la treapta gimnazială menționăm: caracterizarea propriei persoane în baza elementelor ce definesc identitatea; recunoașterea modalităților adecvate de prevenire și reacții în caz de bullying; aplicarea procedurilor școlare de participare la procesul decizional din clasă/ școală; deducerea consecințelor stereotipurilor și prejudecăților asupra indivizilor, grupurilor de oameni; explorarea responsabilităților în diverse grupuri sociale (familie, clasă, prieteni, grup de semeni); cooperarea în vederea realizării sarcinilor de lucru asumate ale echipei; susținerea respectului pentru demnitatea umană, egalitate și echitate.

La fel de importante sunt competențele ce se formează în clasele liceale: susținerea dialogului intercultural ca instrument de explorare a identităților și afilierilor culturale diferite; aprecierea interculturalității, respingând discriminarea și intoleranța; promovarea valorilor interculturale, demonstrând empatie, respect și responsabilitate.

Activitățile de învățare desfășurate de profesori cu elevii de la gimnaziu la „Educația pentru societate” sunt variate: elaborarea blazonului personal și de grup; analiza critică a istoriilor despre lideri și liderism; studii de caz din viața cotidiană despre dezavantajele stereotipurilor și prejudecăților; discuție dirijată despre non-discriminare, acceptarea și respectarea diversității etc.⁸

Elevii sunt orientați spre îndeplinirea mai multor acțiuni pentru elaborarea unor produse, dintre care menționăm: Blazonul clasei/familiei; desen „Eu în societatea”; carte de vizită „Rolul meu în societate”; poster: Repartizarea responsabilităților în clasă”; pliant „ABC-ul comportamentului

⁸ Ghid de implementare a Curriculumului „Educația pentru societate” pentru treapta gimnazială (clasele V-IX). Coord. P. Cerbușca. Chișinău, 2018.

civilizat”; colaj: „Regulile ne ajută să menținem ordinea în clasă/școală/familie/societate”; adresare/demers către instituția/persoana responsabilă pentru a informa despre respectarea unor drepturi;⁹

Elementul de noutate din curriculumul disciplinei „Educația pentru societate” sunt activitățile de învățare în baza proiectului. Lucrul asupra proiectului este abordarea pedagogică cea mai relevantă pentru dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică, deoarece contribuie simultan la achiziționarea atitudinilor, abilităților, cunoștințelor și înțelegerii critice și la formarea valorilor. De asemenea, proiectul ca metodă de învățare poate aborda o temă/ subiect într-un mod transcurricular și transdisciplinar, elevii având oportunitatea de a crea propriul produs. Pentru a observa și evalua manifestările competențelor pentru cultură democratică se recomandă ca activitățile de învățare bazate pe proiect, în special la treapta gimnazială, să fie realizate în grupuri mici sau de toată clasa.¹⁰

Analizând această metodă observăm că activitățile bazate pe proiect sunt de 3 tipuri. Primul tip îl reprezintă cele centrate pe gestionarea aspectelor la nivelul clasei/școlii. Următorul tip compus din acțiuni centrate pe propunerea de politici publice: demers, petiție, propuneri pentru modificarea unui regulament, reguli, legi etc. Cel de-al treilea este alcătuit din activități centrate pe servicii în beneficiul comunității, pentru grupurile de persoane aflate în dificultate: acțiuni de sensibilizare a comunității, acțiuni ecologice, acțiuni de voluntariat etc.

Caracteristicile de bază ale învățării bazate pe proiect sunt următoarele:

- Focalizarea pe dezvoltarea competențelor;
- Selectarea unei probleme provocatoare sau întrebări deschise pentru cercetare;
- Cercetare și documentarea problemei/ întrebării;
- Autenticitate;
- Decizia asupra realizării proiectului aparține grupului de elevi;
- Realizarea unui produs care este prezentat și se oferă feedback;
- Revizuirea produsului după feedbackul primit de la colegi și profesor;
- Reflectare asupra experienței de învățare.

⁹ Ghid de implementare a Curriculumului „Educația pentru societate” pentru treapta liceală (clasele X-XII). Coord. P. Cerbușca. Chișinău, 2018.

¹⁰ Sugestii metodologice de organizare a procesului educațional la Educația civică în anul de studii 2018-2019

https://mecc.gov.md/sites/default/files/21_ed._civica_ed._pt_societate_ro_2018-2019_final.pdf) Vizitat 02.02.2020.

Rolul profesorului de „Educația pentru societate” în activitățile de învățare în baza proiectului este de a fi facilitatorul procesului de formare a competențelor. Elevii urmează instrucțiunile oferite despre fiecare etapă a proiectului, dar conținutul, metodele de lucru, deciziile aparțin în exclusivitate elevilor. Instrumentul de bază al profesorului este întrebarea, nu răspunsul. Profesorul va monitoriza și va încuraja elevii să coopereze, să se ajute reciproc, să ofere feedback și să reflecteze asupra celor explorate și cum au interacționat între ei.

Activitățile de învățare bazate pe proiect stimulează elevii să conecteze învățarea nu numai cu activitățile realizate în clasă, la ore, dar și în comunitatea socială, civică sau politică. Pentru a spori eficiența activităților de formare a competențelor elevilor, proiectele trebuie să se bazeze pe probleme sau pe situații legate de viața elevilor și a comunității și trebuie construite astfel încât elevii să aplice concomitent valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică¹¹. Având în vedere faptul că activitățile de învățare bazate pe proiect reprezintă o parte importantă din curriculum la „Educația pentru societate”, acestea sunt și o bogată sursă de informații pentru evaluarea nivelului de formare a competențelor la disciplină.

Pentru realizarea cu succes a prevederilor actelor normative europene și naționale, cadrele didactice din Republica Moldova dispun de mai multe recomandări, Planuri de lecții, elaborate în cadrul Consiliului Europei pentru profesorii disciplinelor din domeniul educației pentru democrație și traduse în mai multe limbi, inclusiv în limba română¹². Aceste materiale au fost propuse și instituțiilor preuniversitare din țara noastră. Fiecare profesor le poate adapta la specificul național și local, la necesitățile fiecărei instituții de învățământ, ținând cont de particularitățile fiecărui colectiv de elevi și a elevilor în parte. Pentru o mai bună înțelegere a specificului noii discipline, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în colaborare cu experții internaționali Olena Styslavska, Călin Rus, Rolf Gollob, Maria Luisa

¹¹ *Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina „Educația pentru societate”*, aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1481 din 13.11.2019, p.5.

¹² *Educație pentru democrație*. Volumul I. Autori: Rolf Gollob, Peter Krapf, W. Weidinger. Consiliul Europei, 2010; *A trăi în democrație. Planuri de lecții în domeniul ECD/EDO pentru nivelul secundar inferior*. Volumul III, editate de Rolf Gollob și Peter Krapf. Autori: Rolf Gollob, Peter Krapf, Don Rowe, W. Taelman. Consiliul Europei, 2010; *Participarea la democrație. Planuri de lecții privind educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului pentru învățământul secundar superior*, Volumul IV. Autori: Rolf Gollob, Peter Krapf, Consiliul Europei, 2010; *Predarea democrației. O colecție de modele de educație pentru cetățenie democratică și pentru drepturile omului*, Volumul VI, Autori: R. Gollob și P. Krapf. Consiliul Europei, 2010.

de Bivar Black, Iosif Moldovanu, a organizat la Chișinău și în mai multe raioane din republică Conferințe și Ateliere Naționale¹³, mai multe seminare și stagii, în cadrul cărora au fost analizate noile abordări educaționale în cadrul reformei curriculare, impactul curriculumul național: progrese și provocări în formarea competențelor pentru o cultură democratică; modalități de evaluare prin descriptori la disciplina „Educația pentru societate” etc.

Totodată, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a aprobat câteva documente reglatorii¹⁴, precum și a creat grupuri de lucru, care au elaborat și au recomandat mai multe lucrări metodice, adresate profesorilor de Educație pentru societate, care deja sunt pilotate și sunt aplicate în practică¹⁵.

În concluzie, menționăm că educația pentru societate este un domeniu foarte important ce trebuie să se realizeze în instituția de învățământ și să utilizeze potențialul oferit atât de educația formală, cât și de cea informală și nonformală. Achiziționarea competențelor pentru viața în societate este un proces dinamic, deoarece persoanele experimentează continuu noi și diferite contexte, analizează și planifică altele. Dar acțiunile școlii urmează să fie susținute și de ceilalți factori educaționali: familie, mass-media, asociațiile obștești, partidele politice, comunitatea națională, comunitatea etnică și cea locală. Doar în acest caz eforturile instituțiilor de învățământ vor fi eficiente în formarea mediului favorabil educației pentru o viață independentă într-o societate democratică.

¹³ Conferința Națională „Promovarea valorilor democratice prin educație în Republica Moldova”. Chișinău, 16 mai 2019; Atelier Național „Formarea inițială a cadrelor didactice pentru o educație bazată pe competențe”. Chișinău, 20-21 ianuarie 2020.

¹⁴ *Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina „Educația pentru societate”*, aprobată prin Ordinul Ministrului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1481 din 13.11.2019.

¹⁵ *Ghid de implementare a Curriculumului „Educația pentru societate” pentru treapta gimnazială (clasele V-IX)*. Coord. P. Cerbușca. Chișinău, 2018; *Ghid de implementare a Curriculumului „Educația pentru societate” pentru treapta liceală (clasele X-XII)*. Coord. P. Cerbușca. Chișinău, 2018; *Ghidul profesorului la disciplina opțională „Educație pentru drepturile omului și Educație pentru Cetățenia Democratică”*. Chișinău: Gunivas, 2019; *Sugestii metodologice de organizare a procesului educațional la Educația civică/Educația pentru societate în anul de studii 2018-2019* https://mecc.gov.md/sites/default/files/21_ed._civica_ed._pt_societate_ro_2018-2019_final.pdf (vizitat 02.02.2020); *Suportul didactic la disciplina „Educația pentru societate” pentru clasele V-VI și X-XI (pentru pilotare)*. Chișinău, 2019.